

VA-PLAN

HABO KOMMUN

VA-plan är antagen av kommunfullmäktige den 15 juni 2023 § 58

Ordlista

Avloppsvatten är ett samlingsnamn för bortledande av spillvatten, bortledande av dagvatten och dränvatten från ett område med samlad bebyggelse.

Dagvatten är ytligt avrinnande vatten, till exempel regn, smältvatten och framträngande grundvatten.

Dricksvatten är allt vatten som är avsett för dryck, matlagning eller beredning av livsmedel både i hushåll och i kommersiella verksamheter, såsom tillverkare, serveringsställen etc.

Huvudman är den som äger en allmän vatten- och avloppsanläggning. Kommunstyrelsen i Habo kommun är huvudman för den allmänna vatten- och avloppsanläggningen.

Hög skyddsnivå kan ställas på enskilda avloppsanläggningar med avseende på näringsämnen och dricksvattenkvalitet.

Miljö kvalitetsnorm för vatten är en bestämmelse som omfattar ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten. Miljö kvalitetsnorm för vatten beskriver den kvalitet en så kallad vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt, huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå god status.

Ovidkommande vatten är vatten som inte kräver rening och onödigt belastar reningsverkens kapacitet.

Spillvatten är vatten från hushåll och industri som kräver rening. Med spillvatten avses allt avloppsvatten som huvudmannen bedömer ska avledas till spillvattenledning.

Recipient kallas det vattendrag, sjö eller hav, avlopps- eller dagvatten leds till efter rening.

Regionala åtgärdsprogram för miljömål utgör grunden för att på regional och lokal nivå göra insatser för att uppnå nationella och regionala miljömålen. Programmet ska öka förutsättningarna för att nå miljömålen och länsstyrelsen tar fram åtgärderna i programmen tillsammans med andra aktörer, t.ex. kommuner.

VA är ett samlingsnamn för vatten och avlopp.

Vatten- och avloppsanläggning är en anordning för att försörja en fastighet eller bebyggelse med vatten eller/och avlopp. I begreppet vatten- och avloppsanläggning ingår både ledningar och pumpar för transport av vatten och avlopp, samt anordningar för produktion av dricksvatten och rening av avloppsvatten.

Vattenförekomst är en specifik vattensamling i naturen av en viss geografisk storlek. Till exempel ska en sjö vara minst en kvadratkilometer stor och en grundvattenförekomst ge minst 10 kubikmeter vatten per dygn, eller kunna förse minst 50 personer med dricksvatten.

VA-områden är det område inom vilket vattenförsörjning och avloppshantering (spillvatten och dagvatten) har ordnats eller ska ordnas genom en allmän VA-anläggning. Habo kommun delar in bebyggelsen i fyra olika VA-områden; enskilt VA-område, bevakningsområde, utredningsområde och utbyggnadsområde. Med enskilt VA-område avses områden som bedöms ha kvar enskilda VA-lösningar. Med bevakningsområde avses områden som idag har ett fungerande VA-försörjningsområde men som bedöms kunna få ändrade förutsättningar som exempelvis fler bostäder. Utredningsområden är områden med behov av en förändrad VA-försörjning där behovet behöver utredas och utbyggnadsområde är områden med behov av allmän VA-försörjning.

Vattenskyddsföreskrifter är föreskrifter om hur vattentäkter ska skyddas för att över tid kunna användas som vattentäkt.

Vattentjänster är en sammanfattande benämning på olika tjänster för vattenförsörjning och avloppshantering. När sådana tjänster tillhandahålls genom en allmän VA-anläggning är de allmänna vattentjänster.

Verksamhetsområde är det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän anläggning. Inom verksamhetsområde gäller allmän VA-taxa.

Verksamhetsutövare är fysisk eller juridisk person som driver eller innehar en verksamhet eller anläggning eller som på annat sätt har rätt att fatta avgörande ekonomiska beslut om verksamhetens eller anläggningens tekniska drift.

Vätternvårdsförbundet samordnar åtgärder, övervakningsprogram och forskning i och omkring Vättern. Förbundet bevakar också olika intressen i och runt Vättern. Arbetet finansieras av medlemmar vilka utgörs av myndigheter, organisationer och företag runt Vättern. Vätternvårdsförbundet samordnar även "Vattenråd för Vättern" på uppdrag av vattenmyndigheten i Södra Östersjöns distrikt.

Vattenråd är forum för samverkan och dialog i frågor som rör förvaltning av specifika vattenresurser. Vattenrådets geografiska utbredning avgränsas av ett eller flera avrinningsområden och råden har ofta helhetsperspektiv på både grundvatten, ytvatten och kustvatten inom sitt område. De kommuner som berörs är ofta delaktiga såväl som viktiga industrier, intresseorganisationer och privatpersoner. Vattenråden är också det forum som myndigheterna vänder sig till då de söker sakägares delaktighet i frågor som rör den berörda vattenresursen.

Vattenförvaltningens åtgärdsprogram för varje vattendistrikt är en del i Sveriges arbete för att uppnå EU:s vattendirektiv. Målet är god vattenkvalitet och ekologisk status i sjöar, vattendrag, grundvatten och hav. Detta mäts genom så kallade miljökvalitetsnormer.

Innehåll

Ordlista	3
Inledning	6
Vision och strategi	7
Strategiskt hållbarhetsarbete och VA-planen	8
Syfte	11
Mål	11
Ansvar	11
Arbetsmetod	12
Vattenförvaltning och samverkan	14
Krav som styr kommunens arbete med VA-planering	21
Nulägesbeskrivning	22
Delplaner	23
Plan för uppföljning	25

Inledning

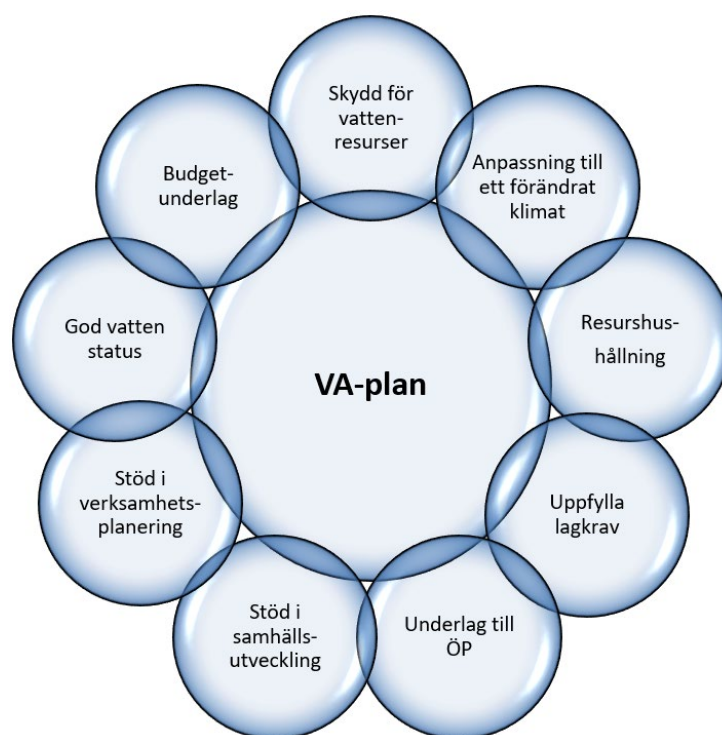
VA-planen är ett styrande dokument på kommunövergripande nivå som beskriver hur en klimatanpassad, långsiktig och hållbar vattenförsörjning och avloppshantering ska ordnas i hela kommunen, det vill säga inom och utanför det kommunala verksamhetsområdet. Långsiktig och hållbar VA-planering är en grundförutsättning för samhället så att trygg och hälsosam dricksvattenförsörjning säkerställs för invånare, verksamhetsutövare och besökare i kommunen. En fungerande hantering av avloppsvatten och dagvatten är en nödvändighet för att bevara vattendrag och sjöar och skapa goda livsmiljöer för människor.

Samhällsutveckling och befolkningstillväxt innebär tillsammans med naturgivna förutsättningar och klimatförändringar påtagliga utmaningar för att uppnå en hållbar vattenförsörjning och avloppshantering. En väl genomförd VA-planering ger en beredskap och gör kommunen betydligt bättre rustad för att möta utmaningarna på VA-området och möjlighet att påverka utvecklingen i positiv riktning. Framtiden styrs av hur kommunen planerar och agerar här och nu.

Det här dokumentet utgör VA-plan (huvuddokument) för vattenförsörjning och avloppshantering. Med vattenförsörjning och avloppshantering menas här dricksvattenförsörjning, spill- och dagvattenhantering. VA-planens huvuddokument ger en sammanställning av alla delar i VA-planen och redovisar hur dess hållbara och långsiktiga planering ser ut. VA-planen i sin helhet består av Nulägesbeskrivning, Vision och Strategi 2030, VA-plan (huvuddokument) samt fem mer detaljerade delplaner som utgör stöd i tjänstepersoners arbete. De fem delplanerna är Dagvattenplan, Drift-, underhåll- och förnyelseplan, Plan för enskilda anläggningar, Vattenförsörjningsplan och Utbyggnadsplan.

Arbetet med att ta fram VA-planen har skett stegvis och i nära samspel med översiktsplanen för att möta kommunens eget behov av underlag för utveckling. Framtagande av dokumenten har skett genom förvaltningsövergripande samarbete så att klimatanpassad vattenförsörjning går hand i hand med samhällsutveckling samt miljö- och hälsomässig nytta. VA-planen blir också ett redskap att uppfylla en rad av de krav som ställs genom lagstiftning, myndighetsbeslut och miljömål.

Den strategiska VA-planeringen har många olika nyttor för hela kommunen kopplat till klimatmässigt, ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv, se figur 1.

Figur 1: Strategisk VA-planering i Habo kommun har många olika nyttor för hela kommunen kopplat till klimatmässigt, ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv.

Vision och strategi

Vision och Strategi 2030 är ett politiskt beslutat dokument som är fastställt av kommunfullmäktige 2021 och är styrande för VA-planarbetet. Habo kommuns vision beskriver ett önskat läge 2030, där dricksvatten, spill- och dagvatten är fungerande delar av ett långsiktigt hållbart klimatanpassat samhälle.

” I Habo kommun ska invånare och framtida generationer ha tillgång till rent och hälsosamt dricksvatten och hållbar avloppshantering med låg miljöpåverkan, anpassat efter klimatförändringar

Fem övergripande strategier med tillhörande riktlinjer ska leda Habo kommuns arbete för att nå Vision 2030 för vattenförsörjning och avloppshantering. Det innebär att kommunen ska nå sitt mål om en vattenförsörjning och avloppshantering som är hållbar i framtiden ur ett klimatmässigt, socialt, ekonomiskt och ekologiskt perspektiv. Kommunen har följande fem strategier:

Strategi 1: Trygg allmän dricksvattenförsörjning

Strategi 2: Hållbar allmän avloppshantering

Strategi 3: Anpassad dagvattenhantering

Strategi 4: Utbyggnad av allmänna vattentjänster

Strategi 5: Hållbar enskild vattenförsörjning och avloppshantering

Vision och strategi är också ett redskap att uppfylla en rad av de krav som ställs i lagstiftning, myndighetsbeslut och miljömål. Vision och strategi gäller fram till 2030.

Strategiskt hållbarhetsarbete och VA-planen

Kommunens strategiska hållbarhetsarbete omfattar det klimatmässiga, det sociala, det ekologiska och det ekonomiska perspektivet på hållbar utveckling. Det strategiska arbetet bygger på Agenda 2030 med de globala hållbarhetsmålen, de nationella miljökvalitetsmålen och lokala miljömål. Det utgår från Habo kommuns övergripande vision "Habo kommun - den hållbara kommunen för hela livet". VA-plan och klimatanpassning utgör en viktig del i det strategiska hållbarhetsarbete.

Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen

Agenda 2030 är en internationell överenskommelse för hållbar utveckling. De 17 globala hållbarhetsmålen kopplade till Agenda 2030 innebär att vi ska minska fattigdom, orättvisor och ojämlikheter samt minska negativ klimatpåverkan. Utgångspunkten är att det finns många olika sätt att nå målen och att alla behöver bidra på alla nivåer i samhället.

Genom VA-planen finns en koppling till sju av de 17 globala hållbarhetsmålen.

Figur 2: Globala hållbarhetsmål som berörs av VA-planen: God hälsa och välbefinnande; Rent vatten och sanitet för alla; Hållbar industri, innovationer och infrastruktur; Hållbara städer och samhällen; Hållbar konsumtion och produktion; Bekämpa klimatförändringarna; Ekosystem och biologisk mångfald. (Bilder: Globala hållbarhetsmålen).

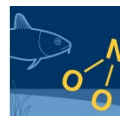
Koppling till många miljömål på olika nivåer

Förutom koppling till de globala hållbarhetsmålen har VA-planen även kopplingar till många miljömål på både nationell och regional samt lokal nivå.

De nationella miljömålen beskriver hur tillståndet i vår natur- och kulturmiljö måste vara för att samhällsutvecklingen ska vara ekologiskt hållbar. Det handlar t.ex. om att bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga och att trygga en godushållning av naturresurser. De nationella mål som är relevanta för vattenförsörjning och avloppshantering är Giftfri miljö, Ingen övergödning, Grundvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Ett rikt växt- och djurliv och God bebyggd miljö.

Giftfri miljö

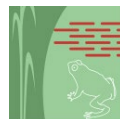
Ingen övergödning

Grundvatten av god kvalitet

Levande sjöar och vattendrag

Myllrande våtmarker

Ett rikt växt- och djurliv

God bebyggd miljö

På regional nivå finns mål och åtgärder som berör VA-planen genom regionalt åtgärdsprogram Vattnets miljömål 2023-2027, regionalt åtgärdsprogram Anpassning till ett förändrat klimat 2021-2025 och

Regional vattenförsörjningsplan för Jönköpings län 2020-2050. Även Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för distrikten Södra Östersjön respektive Västerhavet är relevanta.

På den lokala nivån arbetar kommunen enligt Översiktsplan 2040 och med kommunens klimatprogram. Det sistnämnda programmet är baserat på regionala åtgärdsprogrammen Anpassning till ett förändrat klimat 2021-2025 respektive Minskad klimatpåverkan 2021-2025.

Habo kommuns vision, fokusområden i miljöprogrammet och de lokala miljömålen siktar på att vi ska vara den hållbara kommunen för hela livet. Det innebär att vi ska hushålla med de resurser vi fått och använda dem på bästa sätt. Vi ska ta ansvar för och ta väl hand om vår miljö, ekonomi och andra resurser på ett sätt som gör att kommunen kan fungera väl idag – och skapa goda möjligheter för kommande generationer. Vi behöver effektivisera vår resursanvändning och utgå från de resurser vi har och verka för att inte överskrida dessa. Vi arbetar för att vara den klimatsmarta kommunen och för ett hållbart nyttjande av natur, vatten och mark.

Klimat effekter, klimatanpassning och klimatförändringar

Klimatförändringar, ökade miljökrav och en åldrad infrastruktur innebär ökade krav på vattenförsörjning och avloppshantering i kommunen. En väl genomförd VA-planering ger en beredskap och gör kommunen betydligt bättre rustad för att möta utmaningarna på VA-området och möjlighet att påverka utvecklingen i positiv riktning.

Klimatanpassning handlar om att förebygga den klimatförändring vi inte kan motverka, det vill säga att lindra de skador som kan uppkomma på grund av förändringar i klimatet. VA-planen utgår från målsättningarna och de prioriterade klimatteffekterna i den nationella klimatanpassningsstrategin. Att klimatanpassa VA-planen handlar om att vi beskriver och resonerar kring följande fyra nyckelord:

- Varmare
- Torrare
- Blötare
- Ras och skred

Habo kommun påverkas av klimatförändringar både idag och i framtiden och därför tar kommunen fram en strategisk planering som tar höjd för dessa förändringar. Det underlag som kommunen utgår från vad det gäller klimatets utveckling i framtiden är SMHI:s länsmodeller. Modellerna är beräknade mellan åren 2021-2050 samt åren 2069-2098. Scenarierna har jämförts med statistik från en referensperiod under åren 1961-1990. Kommunen har utgått från scenariot med störst påverkan, vilket är scenariot där växthusgaserna fortsätter att öka. Om man inte arbetar utifrån det scenariot finns risken att det blir dyrare, eftersom det är troligt att skador uppkommer som kräver anpassningar och aktiva åtgärder.

I Vision och strategi 2030 för Habo kommun framgår det att VA-planen ska planeras med hänsyn till översvämningsrisker, förhöjda vattennivåer, risk för ras och skred, ökad risk för smitta samt andra faktorer som kan påverkas av förändringar i klimatet. Kommunen ska fortsätta arbeta systematiskt och förvaltningsövergripande med dessa olika frågeställningar där klimatfrågor, oönskade händelser, riskanalyser och åtgärdsanalyser har genomförts för dricksvattenförsörjningen.

Klimatanpassad VA-plan

Habo kommun har genomfört ett omfattande arbete för att klimatanpassa VA-planen. Kommunen har utgått från SMHI:s länsgemensamma sammanställning som beskriver dagens och framtidens klimat baserat på observationer och beräkningar utifrån två olika utvecklingsvägar, begränsade utsläpp (RCP 4,5) respektive höga utsläpp (RCP 8,5). Klimatförändringarna ändrar förutsättningarna i samhället och det gäller även för dricksvattenförsörjning och avloppshantering i kommunen.

Arbetet har även utgått från Livsmedelsverkets handbok för att klimatanpassa kommunens vattenförsörjning och följer de olika stegen – från analys av förutsättningar och riskbedömningar, till planering och förslag på åtgärder. Här beskrivs också hur olika klimathändelser kan påverka vattenförsörjningen.

Nedanstående tabell ger en översikt av väntade förändringar för klimatparametrar som är relevanta för hela VA-planen.

Parameter	Påverkan i Habo kommun
Ökade nederbördsmängder 	<ul style="list-style-type: none"> • Ökad årsmedelnederbörd. • Ökad kraftig korttidsnederbörd • Ökad tillrinning under vintern, p.g.a. mer nederbörd och mindre som snö.
Längre vegetationsperiod 	<ul style="list-style-type: none"> • Starten tidigareläggs, enligt RCP 8,5 till januari/februari • Vegetationsperioden blir 9-11 månader enligt RCP 8,5

Tabell 1 : Översikt av väntade förändringar för klimatparametrar som är relevanta för hela VA-planen.

Konsekvensen av klimatförändringar förväntas påverka Habo kommun på många olika sätt. Förhöjda temperaturer och torrare klimat kommer att bidra till ökad risk för gräs- och skogsbränder, förlängd vegetationsperiod. Vidare förutspås minskad grundvattenbildning, ökad risk för tillväxt av mikroorganismer i ledningar och grundvattenmagasin, försämrad vattenkvalitet och ökad risk att enskilda brunnar sinar. Den förhöjda temperaturen kommer även att bidra till att stora mängder vatten avdunstar.

Den ökade mängden nederbörd kommer främst ske på vintern, vilket gör att det blir blötare med ökad risk för ras och skred och översvämningar när marken är mättad. Under vår och sommar gör den förhöjda temperaturen och vegetationen att det blir ett torrare klimat, där framför allt marken kan bli mycket torr.

När det kommer kraftigare skyfall under sommaren kommer den torra marken inte kunna ta upp vattnet som kommer och det rinner på markytan, istället för att infiltreras i marken och därmed fylla på grundvattnet. Mot denna bakgrund klimatanpassar kommunen VA-planen.

Syfte

VA-planens syfte är att uppnå en hållbar och anpassad vattenförsörjning och avloppshantering i kommunen som främjar en god hälsa och en bra miljö. Med vattenförsörjning och avloppshantering avses allmän och enskild vattenförsörjning, dag- och spillvattenhantering.

Följande delsyften ska uppnås:

- VA-planen ska vara ett stöd för kommunen, invånarna, tillsynsmyndigheter och andra aktörer i vatten- och avloppsfrågor samt i bebyggelseutvecklingen
- Planen ska vara vägledande för hur allmänt (kommunalt) och enskilt dricksvatten och avloppsvatten samt dagvatten ska hanteras i framtiden
- VA-planen ska utgöra ett underlag för långsiktigt skydd för nuvarande och potentiella framtida vattenresurser
- VA-planen ska inkludera klimatförändringar i form av ökade risker som varmare, torrare, blötare, ras och skred och andra faktorer som kan påverka vattenförsörjning och avloppshantering
- Kommunen ska uppfylla gällande lagkrav och upprätthålla en anpassad och långsiktig vattenförsörjning och avloppshantering i hela kommunen
- VA-planen ska bidra till att nå de nationella miljömålen och de miljö kvalitetsnormer som är uppsatta enligt EU:s ramdirektiv för vatten

Mål

Målet är att Habo kommun ska ha robust, miljö- och klimatanpassad vattenförsörjning och avloppshantering som möjliggör utveckling och expansion i ett föränderligt klimat och som bidrar till god livskvalitet och ett attraktivt Habo.

Ansvar

Bygglovsenheten ansvarar för förhandsbesked, lov- och anmälningsärenden, rådgivning och tillsyn enligt plan- och bygglagen.

Kommunstyrelsen är huvudman för allmän vattenförsörjning och avloppshantering. Tekniska förvaltningen ansvarar för den kommunala anläggningen och organisation för denna.

Miljöförvaltningen har det kommunala ansvaret för tillsyn och prövning av enskilda avlopp samt mindre allmänna avloppsanläggningar.

Miljö- och hållbarhetsstrategen vid kommunledningsförvaltningen finns som ett stöd för kommunens

verksamheter och är klimatanpassningsamordnare (KAS).

Plan- och exploateringsenheten har ansvar för att möjliggöra en hållbar utveckling av kommunens fysiska miljö och strategiska samhällsplanering.

Räddningstjänsten ska planera och organisera så att räddningsinsatser kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på effektivt sätt.

VA-enheten är ansvarig för VA-verksamheten vilket innebär ansvar för planering, utformning, drift, underhåll och förnyelse av den allmänna VA-anläggningen.

Arbetsmetod

Hållbar vattenförsörjning och avloppshantering berör flera av kommunens verksamheter och förvaltningar. Arbetet med att ta fram en välförankrad och genomförbar VA-plan kräver således förvaltningsövergripande samverkan, politiskt förankring, engagemang och långsiktigt fokus.

Habo kommuns strategiska VA-planering utförs med utgångspunkt i Havs- och Vattenmyndighetens vägledning för kommunal VA-planering (rapport 2014:1). Arbetet påbörjades med Nulägesbeskrivning år 2020. Detta la grunden till VA-plan (huvuddokumentet) och Vision och strategi 2030 samt de fem delplanerna. Processen är uppbyggd i följande fem steg:

Steg 1: Uppstart

Behovet av VA-planering identifieras. Projektets ramar definieras och förankras politiskt

Steg 2: Nulägesbeskrivning

Nuläget för vattenförsörjning och avloppshantering inom hela kommunen sammanställs. Förutsättningar, styrkor och utmaningar i kommunen beskrivs för att skapa en gemensam utgångspunkt i VA-planeringsarbetet

Steg 3: Vision och strategier

Strategier identifieras som ligger till grund för åtgärdsplan samt prioriteringar av olika åtgärder. Vision och strategier är ett långsiktigt planeringsverktyg

Steg 4: VA-plan

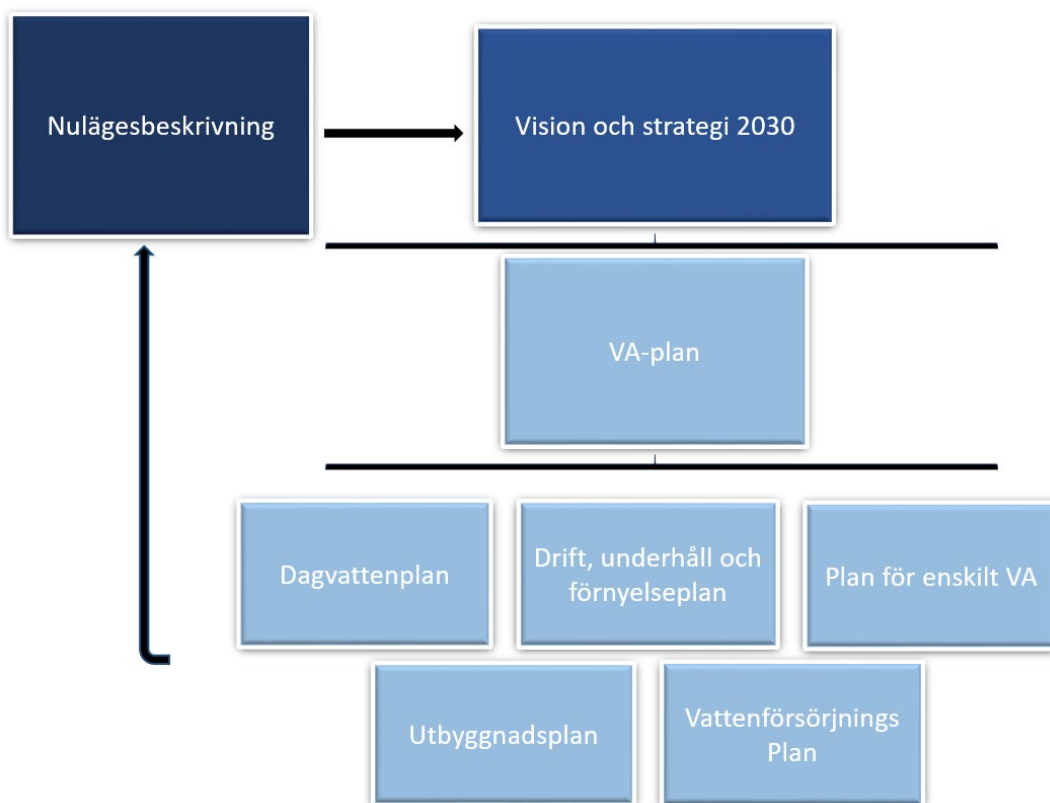
Utifrån nulägesbeskrivning definieras gemensamma strategier och riktlinjer för att utveckla verksamheten. De åtgärder som krävs för att uppnå strategierna identifieras

Steg 5: Implementering och uppföljning

Kontinuerligt och långsiktigt arbete med att utföra och följa upp planens åtgärder. Översyn av dokumenten görs regelbundet och vid behov repeteras arbetsprocessen från steg 1

VA-planen är slutprodukt i planeringsprocessen

Habo kommuns vatten-och avloppsplan består av VA-plan (huvuddokument) och Vision och strategi 2030 som antas av kommunfullmäktige samt fem mer detaljerade delplaner som utgör stöd i tjänstepersoners arbete. En översikt av strukturen för kommunens VA-planering presenteras i figur 4.

Figur 4: En schematisk skiss gällande kommunens strategiska VA-planering och pilarna visar processens gång. Vision och strategi 2030 ska leda Habo kommuns arbete att nå vision för vattenförsörjning och avloppshantering 2030. VA-planen är huvuddokument samt fem mer detaljerade delplaner som utgör stöd i tjänstepersoners arbete.

Vattenförvaltning och samverkan

VA-planens koppling till vattenförvaltningens åtgärdsprogram

Vattenmyndigheterna har ett uppdrag att visa hur Sverige ska komma till rätta med de problem som finns i och kring våra vattenmiljöer. Åtgärdsprogrammet talar om vad som krävs för att nå miljökvalitetsnormerna och vilka myndigheter som behöver göra vad. Habo kommun tillhör två vattendistrikt: Södra Östersjön respektive Västerhavet. Kommunernas åtgärder i programmet för de båda distriken är detsamma. Förvaltningsplan och åtgärdsprogram för vatten är fastställda och gäller för perioden 2022-2027.

I åtgärdsprogrammet för vatten finns sex åtgärder som åligger kommunen att genomföra. Fem av dessa åtgärder har koppling till VA-planen och behöver därmed inarbetas i VA-planen.

Föreskrifterna finns både i tryckt form och på webbplatserna hos de länsstyrelser som också är vattenmyndigheter, det vill säga Norrbotten, Västmanland, Västra Götaland och Kalmar län. Underlaget finns även tillgängligt i VISS. (Information från Vattenförvaltningens hemsida)

Förklaring

DP - Dagvattenplan

PEVA - Plan för enskilt VA

DUF - Drift-, underhåll- och förnyelseplan

VP - Vattenförsörjningsplan

UP - Utbyggnadsplan

Åtgärdsprogram 2022-2027*	Åtgärder	DP	PEVA	DUF	VP	UP
Kommunerna, åtgärd 1	<p>Kommunerna ska genomföra en förvaltningsövergripande vattenplanering med en helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Vattenplaneringen ska ha fokus på de yt- och grundvattenförekomster där det behövs åtgärder för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas.</p> <p>Den förvaltningsövergripande vattenplaneringen ska dessutom innehålla</p> <p>a) en plan för vattenanvändning i ett förändrat klimat med utgångspunkt i den regionala vattenförsörjningsplanen.</p> <p>Åtgärden bör också innehålla</p> <p>b) en plan för samverkan med berörda kommuner inom kommunens avrinningsområden,</p> <p>Den förvaltningsövergripande vattenplaneringen ska säkerställa att miljö kvalitetsnormerna beaktas i alla tillämpliga delar av kommunens verksamhet. I följande planer ska vattenplaneringen kunna tillämpas:</p> <p>a) översikts- och detaljplaner,</p> <p>b) planer för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan) och</p> <p>c) tillsynsplan och behovsutredning för miljöfarlig verksamhet, små avlopp, vattenskyddsområden, förorenade områden, jordbruk</p> <p>Åtgärden ska vara vidtagen senast två år efter åtgärdsprogrammets fastställande och ska sedan uppdateras kontinuerligt.</p>	X	X	X	X	X

Åtgärdsprogram 2022-2027*	Åtgärder	DP	PEVA	DUF	VP	UP
Kommunerna, åtgärd 2	<p>Kommunerna ska särskilt utöka och prioritera sin tillsyn av</p> <p>a) miljöfarliga verksamheter enligt (miljöbalk (1998:808), 9 kap)</p> <p>b) förorenade områden enligt MB 10 kap</p> <p>c) jordbruk och annan verksamhet enligt MB 12 kap</p> <p>Detta innebär att kommunerna ska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • i sin tillsynsplanering, prioritera tillsyn av miljöfarliga verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna inte följs eller riskerar att inte följas. • i sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter, ställa de krav som behövs där det finns en risk att miljökvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av påverkan från den aktuella verksamheten. • i sin tillsyn av förorenade områden, särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder, så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. <p>Kommunen ska därefter följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar vattenkvaliteten genomförs de åtgärder som behövs för att följa miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten.</p> <p>Åtgärden ska genomföras kontinuerligt</p>		X			

Åtgärdsprogram 2022-2027*	Åtgärder	DP	PEVA	DUF	VP	UP
Kommunerna, åtgärd 3	<p>Kommunerna ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt</p> <p>a) anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter, exempelvis i form av vattenskyddsområde, för vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³ / dygn</p> <p>b) göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före införandet av (miljöbalk (1998:808) (MB) (1 januari 1999) och vattenskyddsområden där behov finns att revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås</p> <p>c) bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden</p> <p>d) säkerställa att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag</p> <p>Åtgärden ska genomföras i samarbete med Länsstyrelserna.</p> <p>Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p>				X	

Åtgärdsprogram 2022-2027*	Åtgärder	DP	PEVA	DUF	VP	UP
Kommunerna, åtgärd 4	<p>Kommunerna ska inom sin myndighetsutövning genomföra översikts- och detaljplanering samt prövning och tillsyn enligt (plan- och bygglag (2010:900) (PBL)), på ett sådant sätt att det bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Kommunerna ska särskilt:</p> <p>a) tydliggöra att miljökvalitetsnormerna för vatten är bindande och ska därmed ligga till grund för planer och beslut,</p> <p>b) bevaka att lokala prioriteringar enligt översiktsplanen följer de aktuella planeringsunderlagen på lokal, regional och nationell nivå inklusive skydd och restaurering av kustnära miljöer på ett sådant sätt att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas,</p> <p>c) bevaka att de regionala vattenförsörjningsplanerna inarbetas i översiktsplanen</p> <p>Åtgärden ska så långt som möjligt hänvisa till Vatteninformationssystem Sverige (VISS), som planeringsunderlag.</p> <p>Åtgärden behöver genomföras i samråd med länsstyrelserna. Åtgärden bör även samverkas med berörda kommuner inom avrinningsområdet. Kontinuerlig samverkan med Boverket är också viktigt.</p> <p>Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p>	X	X			X

Åtgärdsprogram 2022-2027*	Åtgärder	DP	PEVA	DUF	VP	UP
Kommunerna, åtgärd 5	<p>Kommunerna ska upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan) och genomföra åtgärder i enlighet med planen så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Denna ska bland annat innehålla:</p> <p>a. en beskrivning hur vattenförekomsternas status kan komma att påverkas av vatten- och avloppshantering i kommunen.</p> <p>b. en riskanalys för de vattenförekomster som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna.</p>	X	X	X	X	

Tabell 2: Lista med de åtgärder kommunen enligt åtgärdsprogram 2022-2027 ska genomföra för att bidra till att bibehålla eller nå god vattenstatus i våra vattenförekomster.

Samverkan

Habo kommun är en integrerad del i Jönköpingsregionen och är sammanlänkad med angränsande kommuner. De åar, vattendrag och sjöar som finns inom kommunen korsar kommungränsen och binder samman vattensystemet med andra kommuner.

Vättern är viktig som dricksvattenresurs för många kommuner, däribland Habo kommun. Det är viktigt att se till att det finns tekniska anläggningar som möjliggör ett nyttjande av vattnet på ett effektivt och miljöanpassat vis. Samverkan mellan kommuner i länet ska eftersträvas för att optimera användningen av resurser för allmän vattenförsörjning och avloppshantering.

Habo kommun köper vattentjänster från Mullsjö kommun och Jönköpings kommun. Kommunen ingår även i olika nätverk inom länet. Det krävs god samverkan för att ha en gemensam målbild och uppsatta riktlinjer när det gäller nyttjande av vattenresurser.

För att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten och en förbättrad vattenkvalitet krävs samarbete. Detta samarbete finns redan idag genom de vattenråd (organisationer med intresse och erfarenhet av vattenfrågor) som arbetar aktivt med att förbättra vattenkvaliteten. Habo kommun deltar i följande samverkansformer:

Samverkan mellan kommuner, region och länsstyrelsen

Förutom att Habo kommun köper vattentjänster från Mullsjö och Jönköping kommuner finns också annan samverkan. I länet finns flera nätverk, på olika nivåer, där information, samordning, erfarenhetsutbyte och stöd utbyts och erbjuds inom nätverken.

Region Jönköpings län och Länsstyrelsen i Jönköpings län arbetar också med samordning av flera funktioner avseende vattenförsörjning och avloppshantering.

Vätternvårdsförbundet

Vätternvårdsförbundet samordnar åtgärder, övervakningsprogram och forskning i och omkring Vättern. Förbundet bevakar också olika intressen i och runt Vättern. Arbetet finansieras av medlemmar vilka utgörs av myndigheter, organisationer och företag runt Vättern. Vätternvårdsförbundet samordnar även "Vattenråd för Vättern" på uppdrag av Vattenmyndigheten i Södra Östersjöns distrikt.

Samordnad recipient kontroll Södra Vättern (SRK)

Samordnad recipientkontroll för Vätterns tillflöden har genomförts i över 40 år. Kontrollen avser påverkan av utsläpp till vatten från olika verksamheter inom avrinningsområdet. Den samordnade

recipientkontrollen motsvarar undersökningar som varje verksamhetsutövare enligt miljöbalken är skyldig att utföra. Kvaliteten på kontrollen av recipienten blir säkrare genom att provtagning och analys liksom resultatrapportering sker på ett likformigt och jämförbart sätt.

Branschorganisation Svenskt Vatten

Svenskt vatten är VA-organisationernas branschorganisation. Organisationen arbetar för att Sverige ska ha rent dricksvatten, friska sjöar och hav och utgör ett starkt stöd för samtliga Sveriges VA-huvudmän och verksamheter. VA-organisationerna är centrala aktörer för att säkra en långsiktig hållbar utveckling och trygga vattenresurser i framtiden.

Ett av Svenskt vattens prioriterade områden är samverkan vilket är en tydlig röd tråd i organisationens verksamhetsstrategi med målbild. I målbilden för 2026 skriver Svenskt vatten; ”Den forskning och de utredningar som Svenskt Vatten utfört och tagit del av talar tydligt för att samverkan mellan kommuner har

en mycket positiv inverkan på möjligheten att sköta VA-verksamheten på ett hållbart sätt idag och i framtiden”. Vidare lyfter organisationen ökad samverkan mellan VA-organisationer och strategisk kompetensförsörjning som en övergripande prioritering.

Krav som styr kommunens arbete med VA-planering

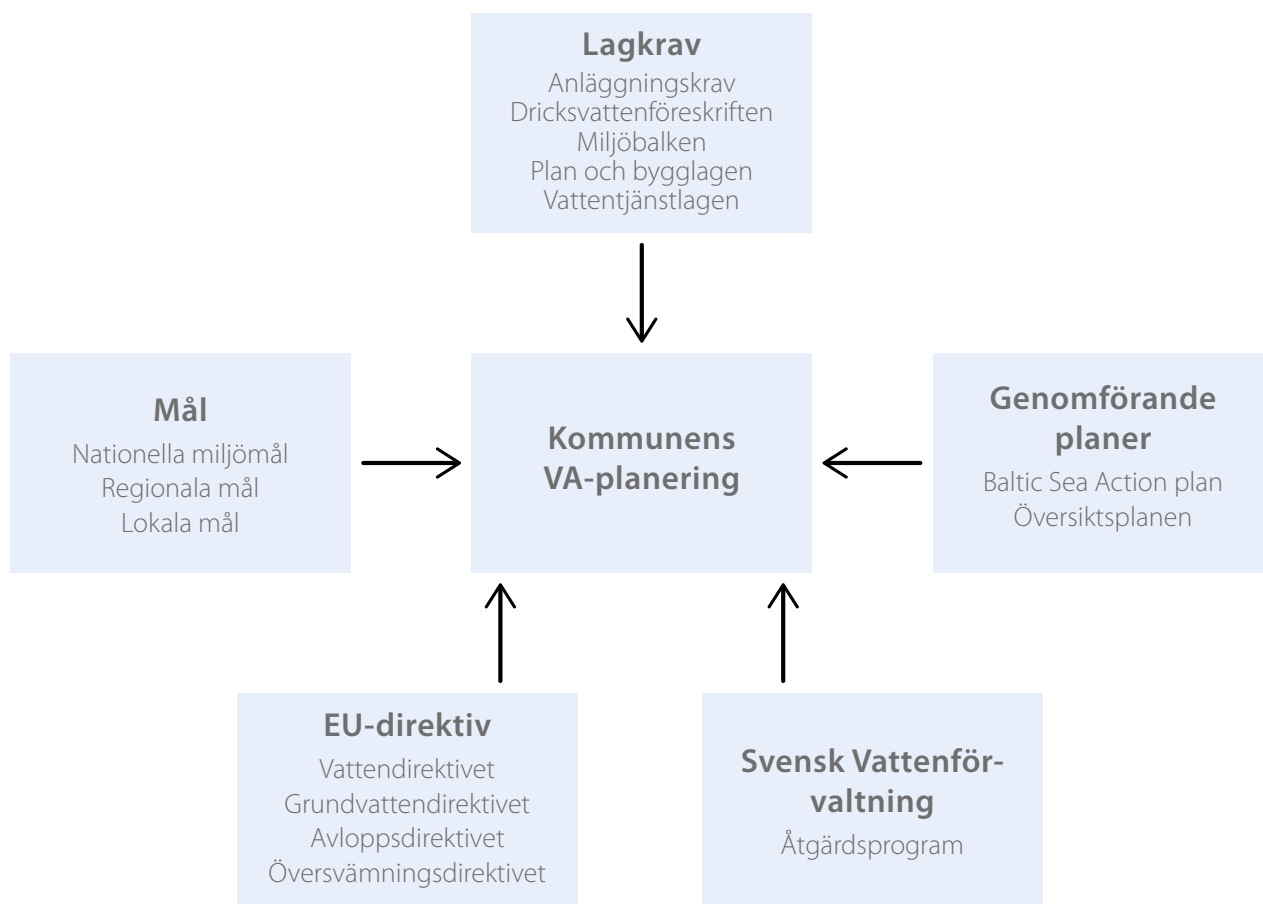
Ett viktigt fokus för långsiktig VA-planering är att säkerställa att Habo kommun följer lagstiftningen och tar det ansvar för vattenförsörjning och avloppshantering som åligger kommunen.

Kommunens VA-plan har en viktig roll i fysisk planering, från översiktsplan till detaljplanering och utbyggnad. I takt med ökad urbanisering och ett förändrat klimat ställer lagstiftning och internationella överenskommelser högre krav på hänsyn till miljön och att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs. Befolkningsstillväxten i kommunen innebär att bebyggelsestrycket ökar och bostäder behöver byggas. Fler invånare och fler bostäder ställer i sin tur krav på ökad vattenförsörjning och avloppshantering. Den

strategiska VA-planeringen sker därför i nära samspel med översiktsplanen för att möta kommunens eget behov av underlag för utveckling.

Med ett metodiskt arbete och tydliga välgrundade prioriteringar som finns beskrivna i kommunens VA-plan kan kommunen uppfylla lagkrav och uppnå såväl vattenförvaltningens kvalitetskrav som de nationella, regionala och lokala miljömålen.

Figur 5 visar översikt av de lagar och krav som framför allt styr den kommunala VA-planeringen.

Figur 5: Översikt av de lagar och krav som framför allt styr den kommunala VA-planeringen.

Nulägesbeskrivning

Nulägesbeskrivningen beskriver hur vattenförsörjning och avloppshantering fungerar idag och vilka förändringsbehov som finns inom Habo kommun. I dokumentet identifieras ett antal styrkor och utmaningar, där kommunen behöver göra strategiska vägval.

Följande styrkor och utmaningar har identifierats:

Styrkor

- **Vattenskydd:** Samtliga allmänna vattentäkter har fastställda vattenskyddsområden med tillhörande vattenskyddsföreskrifter. Dock är ett vattenskyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter överklagat till Regeringen (miljödepartementet)
- **Klimatanpassning:** Kommunen har kommit långt vad gäller kartläggning och utredning gällande klimatanpassning
- **Översiktsplanen** är nyligen fastställd vilken ger en bra bild hur kommande bostadsbyggelse ska utvecklas
- Bra förvaltningsövergripande samarbete
- Habo kommuns geografiska läge med närhet till sjön Vättern och Jönköping utgör en styrka såväl för dagens som framtida vattenförsörjning och avloppshantering

Utmaningar

- **Befolkningsökning:** Enligt prognos ökar antalet invånare i snitt med 200-300 personer per år. Det ställer stora krav på en bra planering när det gäller teknisk försörjning såsom vattenförsörjning och avloppshantering
- **Utbyggnad och underhåll:** En växande kommun ställer stora krav på utbyggnad av vatten- och avloppssystem eftersom det är grundförutsätt-

ningen för samhällsbyggnad. Samtidigt ansvarar kommunen för att befintligt system ska underhållas och förnyas.

- **Äldre reningsanläggningar:** Reningsverken består av sex äldre anläggningar som kräver både ekonomiska och personella resurser
- **Tillstånd för vattenuttag:** Tre av fyra av kommunens egna allmänna vattenuttag saknar tillstånd för vattenuttag
- **Kompetensförsörjning inom vattenförsörjning och avloppshantering:** Habo kommun är en liten kommun och därför behöver kompetensen tas om hand och överföras internt inom de enheter som arbetar med VA-frågor
- **Information och kommunikation:** Att nå ut till kommuninvånare och abonnenter med information och dialog. Digitalisera information och enkätundersökningar kan förenkla för kommuninvånaren

Kommunens styrkor och utmaningar har legat till grund för det fortsatta strategiska arbetet med VA-planen.

Delplaner

I kommunens VA-plan ingår fem detaljerade delplaner som ska fungera som stöd i tjänstepersoners arbete. Under arbetets gång har prioriteringar och åtgärder som behöver vidtas framöver i VA-arbetet identifierats. Dessa har samlats i en åtgärdsplan som finns tillgänglig i varje delplan. Så långt som möjligt är ambitionen att åtgärderna ska vara avgränsade i tid och lämpliga att genomföra i projektform. Åtgärderna är då möjliga att "bocka av" efter hand som de har genomförts. Vid uppdatering/revidering av delplanerna kan det finnas behov att nya åtgärder tillsätts i respektive plan.

Nedanstående avsnitt är en kort sammanställning av respektive delplan.

Vattenförsörjningsplan

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel och tillräcklig tillgång till vatten med god kvalitet utgör en viktig förutsättning för ett fungerande samhälle. Samhälls- och befolkningsförändringar innebär tillsammans med naturgivna förutsättningar och klimatförändringar påtagliga utmaningar för dricksvattenförsörjningen. Som ett led med klimatanpassning ska kommunen ha en långsiktig planering för dricksvattenförsörjning.

Fokus och innehåll

Vattenförsörjningsplanen beskriver vattenanvändningen och vattentillgången idag och i framtiden. I planen görs en bedömning av risker samt sammanställning av åtgärder för att klimatanpassa och trygga vattenförsörjningen för kommande generationer. Planen ska utgöra underlag vid kommunens och verksamhetens långsiktiga strategiska beslut samt även påverka hur allmänheten agerar kring vattenanvändning. Med stöd av Vattenförsörjningsplanens kartläggning och bedömning av kommunens vattentillgång och vattenanvändning skapas en hållbar och välgrundad planering av vattenförsörjning för kommunens invånare.

Dagvattenplan

För att möta klimatets förändrade nederbördsmönster med fler och intensivare nederbördstillfällen krävs hållbara dagvattensystem som efterliknar naturliga processer. Genom att ta hand om dagvattnet på rätt sätt kan det återanvändas istället för att släppa ut oönskade ämnen i vattendrag och sjöar. Dagvattnet bör synliggöras och integreras i den allmänna miljön och bidra till att stärka kommunens gröna och blåa struktur. Habo kommun ska ha en långsiktig och hållbar dagvattenhantering.

Fokus och innehåll

Dagvattenplanen innehåller principer för hur dagvatten ska anpassas och hanteras i den fysiska planeringen. Dagvattenplanen belyser dagvattenfrågan i alla delar i samhällsbyggnadsprocessen och förtydligar ansvarsfördelningen mellan berörda förvaltningar och aktörer i Habo kommun. Dagvattenplanens bilagor består bland annat av checklistor för dagvattenutredningar, planprocessen och nybyggnation. Dessa checklistor kan användas som stöd för kommunens interna och externa arbete.

Plan för enskilt VA

Enskilda avloppsanläggningar av dålig kvalitet innebär att näringsämnen i avloppsvatten når ut i vattendrag och sjöar. Detta bidrar till övergödning, igenväxning och algblooming. Dessutom riskerar vattentäkter att förorenas. Habo kommun ska ha en hållbar vattenförsörjning och avloppshantering utanför allmänt verksamhetsområde.

Fokus och innehåll

Planen för enskilt VA är en del av kommunens strategiska VA-planering, den anger hur arbete ska gå till för att nå målet om vattenförsörjning och avloppshantering som är hållbar för framtiden. Planen identifierar åtgärdsbehov avseende enskilda avloppsanläggningar, för att uppnå en god status i vattenförekomster samt ett ökat skydd för människors hälsa. Den leder också till att en ökad kunskap och information som bidrar till skydd av enskilda och allmänna vattentäkter.

Drift,- underhåll- och förnyelseplan

Fungerande drift, underhåll och förnyelse av de allmänna anläggningarna är grundläggande för hälsa, miljö och hållbar utveckling. De allmänna anläggningarna har till uppgift att leverera rent och hälsosamt dricksvatten samt leda bort och behandla avloppsvatten på ett effektivt, miljömässigt och hygieniskt sätt. Habo kommun ska ha en långsiktig och hållbar drift, underhåll- och förnyelseplanering som möter nuvarande och framtida behov, krav och klimatförändringar.

Fokus och innehåll

Drift, underhåll och förnyelseplanen innehåller en överskådlig beskrivning av kommunens drift- och underhåll av VA-anläggningar samt status för anläggningarna vid upprättande av planen. Med bedömd status som grund redovisas en översiktlig plan för förnyelse av VA-anläggningarna (verk, reservoarer, pumpstationer och ledningsnät) samt uppskattad kostnad för att nå uppsatt målsättning om förnyelsetakt.

Utbyggnadsplan

Behovet av en förändrad vattenförsörjning och avloppshantering utanför allmänt verksamhetsområde, vilket oftast är på landsbygden, varierar beroende på exempelvis bebyggelsestruktur samt miljö- och hälsoskyddsaspekter. Kommunen identifierar VA-områden och utgår från lag (2006:412) om allmänna vattentjänster 6 § för bedömning av behov av utbyggnad av vattentjänster.

Fokus och innehåll

I utbyggnadsplanen görs en översyn av befintlig bebyggelse på landsbygden där utbyggnad av allmänt vatten- och avlopp kan bli aktuell på grund av risk för människors hälsa och miljö. I utbyggnadsplanen beskrivs ett arbetssätt för att uppnå långsiktig planering av hur bebyggelse med enskild vattenförsörjning och avloppshantering ska hanteras för att förebygga olägenhet för människors hälsa och miljö. I planen bedömer Habo kommun om det finns behov av allmänt vatten och avlopp för dessa områden samt möjlighet att ansluta områden till allmänna anläggningar.

Plan för uppföljning

Aktualitetsprövning

En större översyn (aktualitetsprövning) av VA-planen i sin helhet ska ske vid minst ett tillfälle per mandatperiod och i samband med aktualiseringen av kommunens översiktsplan. Det innebär att kommunen ser över om VA-planens innehåll fortfarande är aktuellt under nästa mandatperiod. Det är då möjligt att komplettera med delar som anses saknas. Under denna process är det möjligt att följa upp vad som har genomförts med hjälp av åtgärdstabellerna för respektive plan.

VA-planens styrgrupp (teknisk chef, miljöchef samt kommunalråd och oppositionsråd) ansvarar för att utse en arbetsgrupp som ska genomföra aktualitetsprövningen. Arbetsgruppen ska använda ett strategiskt perspektiv vid prövningen. Styrgruppen ansvarar för att bedöma om aktualitetsprövningen behöver stämmas av politiskt med nämnd/ kommunstyrelse/ kommunfullmäktige.

Översyn av delplanerna

VA-planens fem delplaner är levande dokument som ska ses över årligen och uppdateras/revideras vid behov. Översynen ska ske i en arbetsgrupp bestående av personer från olika delar av kommunorganisationen som berörs av respektive delplan. Gruppens ansvar är även att ta fram rutiner, gemensam information och genomföra de åtgärder som gruppen har ansvar för. I varje delplan framgår det vilken enhet/förvaltning som är ansvarig för att sammankalla till den årliga översynen.

Delplanernas översyn ska genomföras så att respektive enhet/förvaltning kan ta med revideringarna i sin kommande årsplanering. Varje berörd enhet/förvaltning ansvarar för att se till att de åtgärder de ansvarar för utförs. I åtgärdsplanen framgår om ansvarig för åtgärden har delegation på att utföra åtgärden eller behöver stämma av med nämnd/kommunstyrelse innan åtgärd genomförs.

Budget

VA-planen i sin helhet ska ligga till grund för verksamhetsplanering och budgetarbete. En del av VA-planens valda åtgärder genomförs inom ramen för VA-verksamhetens budget. Andra åtgärder kan kräva politisk förankring och en egen budget. Stora investeringar som faller på VA-huvudman och därmed ska bekostas av VA-kollektivet kan långsiktigt behöva implementeras i VA-taxan.

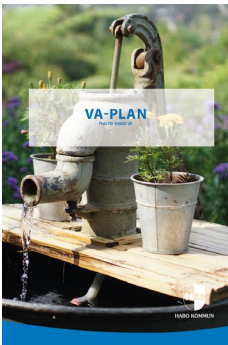

När det gäller klimatanpassning kan även skattekollektivet (kommun och stat) och exploatörer få ökade kostnader, eftersom skydds- och kontrollåtgärder kan vara ett övergripande samhällligt behov.

Beslutade strategier och delplanernas åtgärder kommer således innebära behov av personella och ekonomiska resurser för flera förvaltningar och enheter.

Ansvarsfördelning och översyn

Ansvaret för framtagande och översyn av VA-planen i sin helhet tillfaller olika förvaltningar och enheter inom Habo kommun. Även enheter som inte är huvudansvariga kan beröras och blir därmed delaktiga. Tydlig ansvarsfördelning är en förutsättning för att effektivisera arbetet med VA-planen. I tabell 2 redovisas ansvarsfördelningen för framtagande och översyn av VA-planen i sin helhet.

Plan	Ansvarig förvaltning för att planen arbetas fram	Politiskt antagande	Översyn	Ansvarig för att översynen genomförs
Nulägesbeskrivning 	Tekniska förvaltningen		Aktualitetsprövning vid varje mandatperiod eller vid behov	VA-enheten
Vision och strategi 2030 	Tekniska förvaltningen	Kommunfullmäktige och kommunstyrelsen Berörda nämnder: Byggnadsnämnden och miljönämnden	Aktualitetsprövning vid varje mandatperiod eller vid behov	VA-styrgrupp (teknisk chef, miljöchef, kommunalråd och oppositionsråd)
VA-plan 	Tekniska förvaltningen	Kommunfullmäktige och kommunstyrelsen Berörda nämnder: Byggnadsnämnden och miljönämnden	Aktualitetsprövning vid varje mandatperiod eller vid behov	VA-styrgrupp (teknisk chef, miljöchef, kommunalråd och oppositionsråd)
Dagvattenplan 	Tekniska förvaltningen	Kommunstyrelsen Berörda nämnder: Byggnadsnämnden och miljönämnden	Årligen eller vid behov	Plan- och exploateringsenheten

Plan	Ansvarig förvaltning för att planen arbetas fram	Politiskt antagande	Översyn	Ansvarig för att översynen genomförs
Drift-, underhåll- och förnyelseplan 	Tekniska förvaltningen	Kommunstyrelsen Berörda nämnder: Byggnadsnämnden och miljönämnden	Årligen eller vid behov	VA-enheten
Plan för enskilt VA 	Miljöförvaltningen	Miljönämnden Berörda nämnder: Byggnadsnämnden och kommunstyrelsen	Årligen eller vid behov	Miljöförvaltningen
Vattenförsörjningsplan 	Tekniska förvaltningen	Kommunstyrelsen Berörda nämnder: Byggnadsnämnden och miljönämnden	Årligen eller vid behov	VA-enheten
Utbyggnadsplan 	Tekniska förvaltningen	Kommunstyrelsen Berörda nämnder: Byggnadsnämnden och miljönämnden	Årligen eller vid behov	VA-enheten

HABO KOMMUN

Box 212 • 566 24 Habo • 036-442 80 00 • info@habokommun.se • www.habokommun.se